

**R. Patris, Francisci Svarez, E Societate Iesv,
Metaphysicarvm Disputationvm, In Qvibvs Et Vniversa
Natvralis Theologia Ordinate Traditvr, Et Qvæstiones Ad
omnes duodecim Aristotelis Libros ...**

Suárez, Francisco

Mogvntiæ ; [Coloniæ Agrippinæ], 1630

11 Quaru[m] rerum sit existentia, & an simplex vel composita sit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94179](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94179)

Priori modo loqui non potest, alias non recte probaret quod intendit, scilicet, existentiam non posse dimanare effectiue ab essentia: nam de hoc satis esset antecessio secundum ordinem naturæ in actualitate essentia. Oportet ergo, vt propositio assumpta sit in posteriori sensu iam allato, in quo etiam est verissima, & euidenter (vt existimo) in superioribus à nobis probata. Tunc autem ulterius interrogo, si causa non actiua per existentiam solum est in potentia, quo modo actu materialiter aut informetur? Rursus, si causa creata non tribuit effectui, nisi actum essentia, cur non satis est, vt ipsa considere sub consimili actu, vt suum effectum efficiat: si ergo prius natura est sub actu essentia, quam sub actu existentia, vt ipsi dicunt, sine fundamentum praequirunt ordine naturæ actum existentia in causa secunda vt efficiat. Supponendo vero (quod nos ostendimus) nullam rem esse prius naturam in actu essentia, quam in actu existentia, optime inferatur, indigere actu existendi ad efficiendum non solum in duratione temporis, sed etiam in antecessione naturæ.

At vero qui concedunt causam secundam influere, & efficere esse existentia in suo effectu, non vident, quo fundamento negare possint, existentiam causæ per se influere, & efficere existentiam in effectu, quia nec ratio existentia vt sic repugnat esse effectiua, neque etiam tali existentia eo, quod talis sit. Quocirca idem nobis dicendum est de hac causalitate, quod de materiali vel formali diximus. Nam in re ipsam existentia formæ actiua est, ipsa met ratio seu principium per se agendi. Primo, quia in re ipsam actualis essentia formæ, quæ est principium agendi. Secundo, quia simile optime, & accommodate fit à suo simili, secundum id in quo simile est, sicut ergo esse existentia effectus est formalis terminus, ad quem effectio terminatur, ita simile esse causæ erit formale principium talis efficientia. Tercio, quia Deus est summe effectiua: eo quod est ipsum esse per essentiam summum ac perfectissimum: ergo creatura erit effectiua ex aliqua perfecta participatione talis esse: ergo optime potest existentia creata esse principium efficiendi: cur enim hoc illi repugnabit? Non enim, quia est esse existentia, cum esse existentia Dei sit actiua: Neque, quia est esse existentia finitum, cum quia etiam esse essentia creaturae est finitum, tum etiam, quia ad agendum ex præsupposito subiecto, non requiritur perfectio infinita: Neque, quia est esse receptum in essentia: tum quia etiam forma materialis est recepta in materia, & accedens in subiecto, & nihilominus sunt actiua: tum etiam, quia secundum rem, esse non est proprie receptum in essentia, sed solum secundum rationem, de qua infra dicitur. Vel denique, quia esse est actus imperfectus, vt non possit esse principium agendi: & hoc dicere non possunt, qui existimant existentiam esse rem distinctam, & actum perfectissimum essentia: nam si res agit, in quantum est in actu, & per existentiam constituitur in perfectissimo actu: ergo per existentiam constituitur in ratione principii actiui. At vero iuxta nostram sententiam existentia vt in re ipsa inuenitur, non est tam actus essentia, quam ipsa essentia in actu, & ideo ob imperfectionem actus non potest ei repugnare, vt in re ipsa sit principium efficiendi.

Secundum rationem autem existentia vt sic abstracta & præcise concepta, non significatur vt formale efficiendi principium, sed vt constituens formam in statu, apto ad efficiendum & operandum: proprium vero agendi principium est forma existens, seu forma, quæ sit actualis entitas, vt in aliis causis explicatum est, & latius supra disp. 18.

Ex quo intelligitur, existentiam creatam ex communi, & abstracta ratione sua non vendicare sibi determinatum aliquod genus causalitatis, sed nulli co-

tum repugnare iuxta determinatum autem gradum existentia, seu iuxta perfectionem essentia, cuius est existentia, participare posse hoc vel illud causalitatis genus. Vnde, quia essentia materis imperfectissima est, etiam si sit in actu constituta per existentiam, non est effectiua, sed receptiua tantum, & ideo existentia eius non participat genus causæ efficientis, sed materialis tantum. Secus vero est de existentia formæ, & sic de cæteris philosophandum est.

SECTIO XI.

Quarum rerum sit existentia, & an simplex vel composita sit.

Explicata comuni ratione existentia & causis, & effectibus eius: dicendum sequitur de multiplici rerum creaturarum existentia: simulque obiter soluemus quartam rationem propositam sect. 1. in fauorem primæ sententia.

Sine existentia rerum tantum singularium.

PRIMUM ergo dubitare quis potest, an existentia sit rerum tantum singularium, an etiam naturarum communium. Quidam enim dicunt, quamuis naturæ communes non existant extra singularia, in eis tamen habere suas peculiare & parciales existentias, gradus rei quibus formaliter existunt, ex quibus vna cum existentia rei singularis vel potius singularitatis eius fit vna existentia singularis, quia ipsum indiuiduum adæquate existit. Qui dicendi modus esset satis probabilis, si natura communis esset ex natura rei distincta in re ipsa ab indiuiduo: Quia vero hoc impossibile est, vt supra demonstrauimus, ideo etiam est impossibile distinguere existentiam naturæ communis ab existentia rei singularis distinctione aliqua in re ipsa inuenta. Quod tam est per se notum, vt non egeat probatione.

Adde vero subinde, neque etiam ratione debere aut posse distinguere existentiam actualem, & exercitam graduum communium existentium in re singulari à particulari existentia talis indiuidui. Potest quidem concipi natura communis abstracta ab indiuiduis, tamen vt sic non potest concipi actu existens, nisi ex errore concipiatur, vel tanquam aliquid imaginabile, non vero vt aliquid possibile, & quamuis possit concipi vt apta ad existendum, non tamen vt immedie & secundum se habens talem ordinem ad esse, sed mediante indiuiduo, in quo existit. Quo fit, vt non possit concipi existentia actualis, & in re ipsa exercita, vt actiua immedie naturam communem vt sic, sed solum vt contractam, & factam indiuiduam. Probat, quia natura communis præcise indiuiduatione, non est proxime capax existentia, imo secundum illum statum repugnat ei actualis existentia: ergo concipiendo existentia vt actum essentia, non potest secundum rationem concipi, vt habet habitudinem immediatam ad naturam communem vt communem, sed solum ad rem indiuiduam, ad communem vero solum vt facta est singularis in re indiuidua: Ergo in Petro, verbi gratia, non potest distinguere duplex existentia etiam secundum rationem, vna Petri & alia hominis, sed est vna tantum qua immedie existit Petrus, & immedie secundum rationem homo.

Dices: Existentia hominis vt sic potest abstracte concipi, sicut ipse homo, & ratione distinguere ab indiuiduis existentia singularium hominum: ergo hoc modo potest distinguere ratione existentia naturæ communis ab existentia indiuidui. Respondetur, negando absolute consequentiam, quia cum existentia abstracte & vniuersè concipitur, non sumitur

I.

II.

Eadem præmissa existentia existit gradus rei superiores, quia inferior res.

III.

IV.

Obiectio. Dissolutio.

mitur ut actualis & exercita, sed solum in actu signato. Quod ita declaro, nam homo non potest concipi ut actu existens per existentiam humanam in communi, sed per hanc vel per illam existentiam: & ideo quando concipitur cum habitudine ad existentiam in communi tantum, concipitur ut quid abstractum ab actuali exercitio existendi. Actualis ergo existentia, quæ in re ipsa hoc munus exercet, intrinsece concipi debet ut individua & singularis, & consequenter ut habens immediatam habitudinem ad existentiam individua & singularem, & hoc modo nulla est existentia etiam ratione distincta, quæ immediate respiciat naturam communem, sed solum ut existentem in individuo, & in eo singularem effectam, Quapropter simpliciter dicendum est, existentiam proprie & immediate solum esse rerum singularium propter quod dicit Aristot. i. Metaphys. in proœmio, effectum solum esse rerum singularium, quia effectio tendit ad esse quod solum est rei singularis, & ideo etiam in cap. de substantia dixit secundas substantias solum esse in primis. Et ratio constat ex dictis, quia nullum ens actu esse potest, nisi individuum & singulare: existentia autem in re nihil aliud est, quam ipsamet actualis entitas rei individua. At vero si in una & eadem re individua ratione distinguamus individuum speciei, ab individuo generis, sic etiam ratione poterimus distinguere existentiam unius ab existentia alterius: utraq; tamen concipietur ut existentia rei singularis & individua, ad quam dicit immediatam habitudinem secundum rationem: omnis ergo existentia tam secundum rem, quam secundum veram rationem concipiendi, est immediate actualius rei singularis.

Sitne existentia solius suppositi, etiam individua natura.

V. **S**ed tunc ulterius queri potest, an in substantiis creatis existentia sit solius suppositi, vel etiam naturæ. Nam omnes Philosophi & Theologi, qui putant existentiam non distingui ab entitate essentia, consequenter existimant, non solum suppositum, sed etiam substantialem naturam individuum habere suam propriam existentiam: atque ita in Christo Domino humanitatem eius retinuisse propriam existentiam naturæ, etiam si proprium & creatum suppositum in ea non fuerit. At vero discipuli D. Thomæ contrarium sentiunt, divisi tamen sunt, nam Capreolus & alii docent quidem, existentiam substantialem esse primo ac per se solius suppositi, ita tamen ut existentia non supponat ordine naturæ suppositum constitutum, & illud actuet in ratione existendi, sed formaliter ipsa constituat suppositum. Quo fit, ut iuxta hanc sententiam, si præscindamus id, quod est quasi subiectum vel receptivum existentia, re vera non sit suppositum, sed natura ipsa, nam suppositum potius est compositum seu constitutum ex natura & existentia, atque ita existentia erit suppositi ut constituti, naturæ vero ut potentia actualis. Quæ sententia in eo falsa est, quod confundit existentiam cum substantia, & non tribuit existentia proprium effectum formalem eius, qui est constituere rem in actu in ratione entis actualis, quam rem supra attingimus, & de ea latius dicturi sumus infra, agentes de natura & supposito.

VI. **A**t vero Caietanus & alii docent, existentiam supponere suppositum constitutum in ratione suppositi, illudque actuare, & primo ac per se constituere ens actu existens. Quorum fundamentum est, quia solum suppositum est id quod est, proprie loquendo: sicut solum suppositum est quod operatur: quia eius est esse cuius est operari: ergo existentia primo & per se est actus suppositi: consequenter vero communicatur naturæ & partibus eius. Et esset quidem hæc sententia probabilis, si existentia esset res distincta à

substantia, natura, quamquam ægre possit explicari quid faciat substantia circa substantialem naturam præcisè consideratam ut essentia, & prius natura quam existens, de quo agemus in disputatione citata de supposito. Simpliciter autem loquendo, hæc sententia non loquitur de existentia accidentali, ut per se clarum est, de substantia autem potest intelligi, vel de omni existentia cuiuscunque entitatis actualis substantialis: vel solum de existentia omni ex parte completa. De hac igitur admitti potest, quod sit solus integri suppositi, ut mox explicabimus, tamē de omni existentia id verum esse non potest. Quia ostensum est, esse actuale naturæ seu essentia esse veram existentiam, sed supposititas non potest terminare & modificare naturam nisi supponendo in illa aliquid esse actuale, & extra causas: ergo necessario supponit in illa aliquid esse existentia: ergo non potest omnis existentia esse actus suppositi, sed datur aliqua existentia, quæ sit actus naturæ. Præterea, supposititas distinguitur ex natura rei ab essentia actuali, ut infra ostendemus: propria autem existentia naturæ non distinguitur ex natura rei ab ea, ut est quædam essentia actualis: ergo necesse est, ut aliqua existentia sit propria ipsius naturæ, illa scilicet, quæ in re non distinguitur ab eadem natura.

Quapropter recte divisa est existentia: quædam enim est omnino completa in genere substantia, quæ solet dici per se existentia, & includit non solum actuali acem essentia seu naturæ, sed etiam modum talis naturæ, qui substantia dicitur, & actualitatem eius. Talis ergo existentia est solius suppositi, non ut actus simplex eius, sed ut composita ex existentia naturæ, & existentia ipsius supposititatis, de qua infra dicetur. Et ratione huius existentia dicitur res simpliciter esse id quod est, seu completum ens, & ideo est propria suppositi, & hæc supponitur, per se loquendo, ad operationem, & ideo operari proprie tribuitur supposito, seu rei substanti. Alia vero est existentia substantialis non omnino completa, & terminata in suo genere, quia adhuc potest per substantiam terminari. Et hæc est existentia naturæ ut natura est, immediatus illi conveniens, quam substantia: nam, sicut natura substantialis etiam completa fit in genere naturæ, tamen simpliciter in ratione substantia non est omnino completa, donec sit substantia. Potestque talis natura præexistere substantia ordine naturæ sicut in mysterio Incarnationis præexistit natura assumptioni: omne enim quod assumitur, præsupponit assumptioni, ut dicit D. Thom. 3. par. q. 4. art. 2. & 3. & ideo quæst. 6. artic. 4. ad tertium dicit, humanitatem Christi prius naturam fuisse ens, quam fuerit Verbo unita: loquitur autem de ente actu, nam ens in potentia ex eternitate fuit constituitur autem ens actu per existentiam. Hæc igitur existentiam, quæ substantia præintelligitur, necesse est proxime & immediate afficere naturam, & non suppositum.

Actu ne existentia immediate partes vel tantum integram naturam.

VII. **T**ertio inquiri potest, qualis sit hæc existentia naturæ, & an sit immediate actus solius naturæ substantialis completæ, vel etiam partium eius. In qua re, omnia opinione eorum, qui realiter distinguunt existentiam ab essentia, qui consequenter loqui debent iuxta dicta in superiori sectione, dicendum nobis est, existentiam generaliter loquendo, non esse actum solius essentia completæ, sed, sicut distinguitur essentia in totalem & partialem, seu completam & incompletam, ita etiam distinguendam esse existentiam intra illum ordinem. Existentia ergo partialis immediate convenit parti essentia, quamvis integra existentia naturæ immediate respiciat completam

ram existentiam. Hoc plane sequitur ex fundamento posito, quod existentia non distinguitur in re ab essentia actuali, nam, sicut tota essentia actuale ens est, ita & partes eius sunt actualia entia, licet partialia: ergo includunt proprias parciales existentias, quæ ab ipsis partibus essentia in se non distinguuntur. Item, quia materia prima, ut supponitur formæ conseruata, vel creata à Deo, est actualis entitas includens aliquod esse existentia, ut in superioribus ostensum est: ergo habet propriam existentiam partialem, quia sub ea ratione, & ut prius natura supponitur formæ, non potest existere per existentiam totius, ut per se manifestum est. Rursus, forma, cum sit actualior, quam materia, multo magis secum affert suam propriam existentiam, quæ adiuncta existentia materiz, complebit integram existentiam totius naturæ. Neque enim potest existentia formæ per se sola esse integra ac totalis: tum quia non est forma sola tota ei essentia iuxta veriorum sententiam, tum etiam quia, cum existentia formæ supponat existentiam materiz, de illi vinienda sit, oportet, ut non sit totalis, sed partialis, ut possit cum illa vnum per se componere.

Atque hinc colligitur, existentiam non semper esse entitatem simplicem, nec semper compositam, sed talem esse, qualem exigit essentia. Itaque, si essentia sit simplex, simulque sit completa ac integra, existentia similiter erit simplex & totalis in suo ordine, seu intra rationem naturæ, & huiusmodi est substantialis existentia naturæ angelicæ. Si vero essentia sit simplex & partialis existentia similiter erit simplex, & incompleta seu partialis in illo ordine: & huiusmodi sunt existentia materiz, & formæ substantialis. Si vero essentia sit composita ex forma, & materia, sitque completa integra: simili modo existentia erit composita ex existentia materiz, & formæ, & integra ac totalis in suo ordine. Denique, si essentia sit composita quidem ex materia & forma, non tamen sit tota essentia, sed pars integralis alterius, similem seu proportionalem habebit existentiam: sic enim caput v. g. vel manus partialem habet existentiam ex sua materia & forma compositam quæ ideo partialis est, quia ex materia partiali constat, & ex forma vel partiali, vel certe partialiter (ut sic dicam) & inadæquate informantem illam partem materiz. Iuxta modum ergo essentia talis est existentia cuiusvisque, id quod plane sequitur ex posito fundamento, quod essentia actualis & existentia in re idem sunt.

Contra hanc vero resolutionem multa solent obijci, sed ad tria præcipua capita reuocari possunt. Primum continet auctoritates & rationes, quibus probatur, materiam nullam habere existentiam, sed totam capere à forma, quia ex se est pura potentia, & prope nihil: si autem ex se haberet existentiam, ex se haberet actualitatem, eamque perfectissimam, nam existentia est perfectus actus, & perfecti diuini esse participatio, teste Dionys. capite 5. de Diuini. nomini. Item, quia sequitur, formam nihil causare in materia, quia neque existentiam, neque existentiam illi confert. Tandem, quia aliàs posset materia esse sine forma, saltem de potentia absoluta, cuius oppositum docet sæpe Diuus Thomas, sed de his omnibus late dictum est supra disputatione 13. & 15. & ideo breuiter dicetur, dupliciter posse intelligi materiam nullam ex se habere existentiam, sed totam capere à forma. Primo, quod non habet illam, nisi natura sua dependentem à forma, & hoc sensu concedimus materiam capere existentiam à forma, ut secl. 9. satis declaratum est. Alius vero sensus est, quod materia in entitate sua actuali nullam includat existentiam propriam sed illa à forma omnino mutuetur, ita ut per ipsam materiam formam, vel per aliquid, quod ratione formæ datur materiz, ipsa formaliter & intrinsece existat, & constitutur in esse entitatis actualis: & hic sensus

est falsus. Ideoque in sensu opposito concedimus materiam habere suam propriam existentiam, quam formaliter non habet à forma, quod satis in superioribus probatum est. Et ibidem etiam declaratum est, quomodo materia sit pura potentia receptiva in ordine ad actum formalem, non vero ad actum entitatum, seu existentie. Prope nihil autem esse dicitur, quia inter entia substantialia infimum locum tenet in perfectione, tamen hoc ipso, quod dicitur esse prope nihil, consequenter dicitur habere aliquid entitatis, quo recedit à nihilo, & secundum id habet aliquid existentia. Quamquam autem ipsum esse ut sic dicatur nobilissimum, tamen non omne esse est perfectissimum, sed in eo reperiuntur gradus iuxta rerum & essentiarum diuersitatem. Atque ita quamuis materia habeat aliquod esse proprium, tamen quia in genere substantia illud est imperfectissimum, ideo non obstante tali esse, potest materia esse imperfecta & prope nihil. Rursus licet materia habeat propriam existentiam, illam tamen habet dependentem à forma: & hoc modo dicitur forma conferre illi esse, ut in superioribus declaratum est. Quanta vero & qualis sit hæc dependentia à forma: dicto loco fatis est explicatum, & ideo plura hoc loco de illis obiectionibus dicere necesse non est.

Secunda obiectio principalis sumitur ex parte formæ, & præcipue ab anima rationali, cuius esse est idem cum esse totius hominis, seu humanitatis: illud autem est esse simplex & non compositum, quia manet in sola anima, & consequenter est omnino spirituale: ergo quamuis humanitas sit essentia composita, nihilominus esse eius non est compositum: ergo ob eandem causam idem erit proportionaliter dicendum de qualibet substantiali natura composita. Antecedens est valde receptum in Schola Diui Thomæ ex doctrina eius 1. part. questio. 76. argumen. 1. ad quartum, & de ente & essentia, cap. 5. Quibus locis id Caietan. late defendit & declarat, & Ferrar. libro secundo, contra Gentem capite sexagesimo tertio, prope initium. Et potest in hunc modum ratione suaderi, quia esse totius hominis non potest esse materiale, alioqui non posset per illud esse anima existeret, ergo oportet ut sit spirituale, quia inter hæc duo non datur medium: ergo secundum se est incorruptibile, & perpetuum, & per se primo conueniens animæ, & in ea post separationem manens. Secundo, quia anima dum est in corpore, existit per esse totius; ergo non habet esse distinctum ab esse totius, alioqui simul existeret per duo esse, quod est superfluum, & impossibile, ergo est idem animæ, & totius compositi.

Ad hanc obiectionem responderetur, eos, qui existimant existentiam esse rem distinctam ab essentia, satis quidem consequenter opinari, hoc esse in homine, immateriale esse, & consequenter primo continere ab animæ, & per illam communicari materiz, & toti composito. At vero, supposito contrario fundamento, nimirum existentiam non esse in re distinctam ab essentia actuali, necessario dicendum est, ita comparari esse animæ rationalis ad esse hominis, seu humanitatis, sicut comparatur anima secundum suam essentiam ad essentiam hominis, seu ad humanitatem. Non est autem anima tota essentia hominis, neque etiam ita condistinguitur ab illa, ut in illa non includatur, sed distinguitur ut pars à toto. Ita ergo esse animæ non est totum esse hominis sed humanitatis, neque est ita condistinguitur ab illo, ut in eo non includatur, sed est intrinsece componens illud, & id quod est præcipuum in ipso esse hominis, quamquam non possit esse totum, quia ipsum coreus aliquid proprium esse habet, quod etiam humanitati communicat in suo genere causæ, scilicet, materiali. Atque ita opinatus est Scotus in 4. d. 43. q. 1. & in quodlib. q. 9.

Neque D. Thom. expresse aliquando docuit, esse

xi.

xii.

xiii.

folius

solius animæ esse totale & integrum totius humanitatis, sed in citato loco de ente & essentia t. 9. ait, potius ex anima & corpore resultare vnum esse in vno composito, & loquimur manifeste de esse existentia. At vero, si esse hominis non esset aliud, quam ipsummet spirituale esse animæ, communicatum & quasi extensum ad corpus, non proprie diceretur illud esse resultare ex anima & corpore. Quod vero statim addit D. Thom. illud esse, prout est animæ, non esse dependens à corpore, non habet illum sensum, quod totum esse hominis maneat in anima separata, sitq; corpore independens, quia neq; verba ipsa hunc sensum præferunt, neq; est aliquid, quod nos cogat ad ita interpretandum. Optimus enim sensus est, illud esse, prout est animæ, id est, quantum ad partem illius, quæ ad animam spectat, non pendere à corpore. Et in hoc constituit Diuus Thomas differentiam inter esse animæ rationalis, & aliarum formarum, quod alia formæ non habent esse, nisi vt informant materiam, & pendent ab illa; anima vero habet esse independens, quod communicat materiz, quando illam informat. Non quia per illud esse ipsa materia formaliter existat, sed quia per illud actuatur, perficitur, & fouetur seu conseruatur. Quando vero separatur anima, potest illud idem esse in se retinere, quia est spirituale, & subsistens, licet non omnino completum in genere substantiz. Atque hac ratione dicere potuit interdum D. Thomas esse, quod erat compositi, manere in anima separata, vt patet ex citatis locis 2. cont. Gent. cap. 31. ad tertium. quodlib. 10. articul. 3. & 6. quibus locis nunquā ait esse animæ esse totum esse compositi, sed solum quod sit, vel est esse compositi, dum communicatur corpori: potest autem dici esse compositi, tanquam actus & præcipua perfectio eius, quamuis non sit integrum & totale esse eius. Quod si quis tandem contendat, D. Tho. sensisse, illud ipsum esse immateriale, quod manet in anima separata, esse integrum & totale esse, quo totus homo existit, quia citatis locis & aliis insinuat, vt videre licet in i. d. s. quest. 6. articul. 2. ad 1. & 2. & dist. 15. articul. 3. & sæpe alibi: dicere consequenter debet Diuum Thom. procedere in ea sententia, quod esse sit res distincta ab essentia, quam nos nunc non defendimus.

XIV. Ad primam rationem respondetur negando, esse hominis, esse omnino immateriale, sed potius appellandum esse absolute materiale, sicut essentia hominis materialis est. Est autem materialis hominis natura, non quia omnes partes, ex quibus constat, materiales sint, sed quia altera est materialis. Res enim immaterialis dicitur, quæ ex materia non constat; negatio enim ibi inclusa compositionem ex materia excludit. Vnde omnis res, quæ materia constat, quamuis aliunde spirituali & immateriali forma constituitur, materialis simpliciter existit, & appellanda est. Simili ergo modo esse totale hominis materiale est, non quia omne esse partiale, ex quo componitur, materiale sit, sed quia ex esse corporis, quod materiale est, & esse animæ confurgit. Cum vero obicitur, quia anima non potest existere per esse materiale. Respondendum est adæquate & tanquam per proprium actum, non posse existere per tale esse, tamen inadæquate seu partialiter posse existere per tale esse, non quatenus constat ex parte materiali, sed quatenus aliam partem spiritalem in cludit ipsi animæ propriam & proportionatam. Est itaque hoc integrum esse hominis adæquatum toti homini, singulis autem partibus eius adæquatum, id est, excedens, & ideo non actuatur singulas secundum se totum, sed secundum aliquid sui, seruans proportionem cum singulis partibus. Vnde retorqueri posset argumentum, nam etiam non potest materiale corpus per esse immateriale formaliter, & intrinsece existere, quia corpus ipsum est actualis entitas materialis & extensa, quæ per aliquod esse actuale intrinsece con-

stituitur, quod necesse est etiam esse materiale & extensum, quod esse est vera existentia, vt in superioribus probatum est: non ergo potest ipsum corpus intrinsece existere per esse immateriale: oportet ergo vt esse totius hominis sit materiale, tanquam compositum ex materiali esse corporis & immateriali animæ.

Atque hinc facilis est responsio ad secundam rationem quæ de materia ipsa & de omni parte existente in toto fieri potest. Vnde dicendum est, partem existentem in toto existere per esse totius, & per esse proprium, diuerso autem modo, & ideo non existere per duo esse, sed per vnum & idem diuersis rationibus consideratum. Nam esse totius & partis non sunt proprie duo, sed comparantur vt includens, & includum: sicut ergo pars includitur in toto, ita existit per esse totius mediate & inadæquate, seu excedenter vt dicam) immediate autem & adæquate existit per esse proprium, quod est partiale & in esse totius includitur. Vnde non existit per esse totius, nisi ratione illius esse partialis quod includit, & ita non existit per duo esse, sed per vnum & idem.

Tertia obiectio principalis est supra in sect. 1. proposita, in ratione quarta, primæ sententiæ, quæ ad hoc tendit, vt probet esse naturæ compositæ non posse esse compositum, in cuius probatione nonnulla attinguntur, quæ iam expedita sunt. Primum est, quia alias materia haberet proprium partiale esse, & ita non esset pura potentia. Ad quod iam responsum est, esse quidem puram potentiam in ordine ad formale actum substantialem quia ex se nullum habet, atque ita esse puram potentiam receptiuam, non tamē obiectiuam, quia necesse est vt aliquam entitatem realem habeat; nam alias nec potentiam receptiuam realem habere posset.

Secundum erat, quia alias ex materia & forma non fieret vnum per se, quia ex duobus entibus in actu non sit per se vnum. Ad quod respondetur, si sit sermo de entibus in actu, prout distinguntur ab entibus in potentia (nam hoc sensu nunc loquimur de ente in actu, si enim per existentiam formaliter & intrinsece constituitur ens in tali actualitate) hoc igitur modo loquendo de ente in actu, non solum non repugnat ex duobus entibus in actu, constitui vnum per se, verum etiam impossibile est constitui, nisi ex entibus in actu, quia ens in potentia, cum sit nihil, non potest actu constituere aliquid, sed potentia tantum, vt sæpius in superioribus dictum est. Deinde illud axioma in eo sensu intellectum nulla probabiliter ratione fundari potest. Cur enim ex duobus entibus, quæ in suo genere partialia sint, non poterit vnum per se in tali genere constitui, etiam ipsa habeant in actu, id est, extra causas suas partiales entitates, & per illas vniantur ad componendum. Præterea etiam in aduersariorum opinione negari non potest, quin materia & forma in esse essentiz habeant aliquam actualitatem propriam, per quam vniantur ad componendam essentiam, quæ in esse essentiz est per se vna, quamuis constet ex duobus entibus in actu in eodem esse essentiz: idem ergo erit cum eadem proportionem in esse existentiz, imo in re idem omnino est, quia illud esse actuale essentiz est verum esse existentiz. Item, in entibus materialibus, quoad compositionem ex partibus integritibus negari non potest, quin sicut forma est extrinseca & diuisibilis, ita etiam sit existentia. Quis enim credat existentiam lapidis, aut arboris esse ita indiuisibilem, vt sit tota in toto, & tota in qualibet parte? constat ergo ex partibus integritibus talis existentia totius lapidis, vel arboris, ergo partes illæ vniantur, tanquam entia actualia partialia, & tamen ex eis componitur vnum per se. In hoc ergo sensu illatio neganda est, nam principium quo probatur, iuxta eundem sensum, nullam apparentiam, vel probabilitatem habet.

Cum

Cum ergo dicitur, ex duobus entibus in actu non fieri per se unum, intelligendum est de entibus complexis, ex quibus unum comparatur ad aliud, ut potentia ad actum eiusdem generis, neque ut pars ad totum, vel ad compartem iuxta superius dicta de ente per se & per accidens. Et in idem redit, si dicamus, illud intelligi de entibus simpliciter, quae per se sunt entia & non inhærentia ad componenda alia entia. In hoc autem sensu non recte accommodatur in presenti illa propositio, nec recte fit illatio, quia materia & forma non sunt entia simpliciter, neque completa, sed natura sua instituta ad complendum ens simpliciter, & ideo licet in eis intelligatur propria actualitas entitativa optime ex eis componitur unum per se, quod est simpliciter, & completum ens.

Tertio inferebatur ex hac nostra sententia, omnem formam posse naturaliter esse sine materia, & materiam sine forma, quia si hæ partes habent proprias parciales existentias, unaquæque per suam existentiam existere poterit sine aliqua parte, vel sine toto. Respondetur, negando sequelam, & ad probationem negatur etiam assumptum. Quia hoc ipso, quod existentia non est completa, sed partialis, potest pendere ab extrinseca causa formali aut materiali, si talis existentia materialis etiam sit. Cum vero infatur, quia ratio existentiae est, ut sufficiens ad constituendum rem extra suas causas. Respondetur facile rationem eius esse, ut sit sufficiens in suo genere, scilicet in genere formalis actus, seu modi intrinseci: non vero est de ratione eius, ut sit independens ab omni alia causa efficiente, vel formali, aut materiali. Et est evidens instantia in existentia accidentis, quæ formaliter facit illud existere, non tamen independenter à subiecto, ut in superioribus etiam tactum est. Quod vero ibidem additur, quia si materia vel forma non potest naturaliter existere, nisi in compositio, cuius existentia terminari potest, superflue daretur illi partialis existentia: hoc (inquam) iam est ex dictis solutum. Nam licet hæ partes non possint existere, nisi in toto, tamen existentia totius nulla est, nisi constetur ex existentibus partium, nec partes possunt per existentiam totius existere, nisi in quantum illa includit parciales existentias singulis partibus accommodatas. Et ideo non sunt superflue existentiae parciales, sed omnino necessariae, ut partes habeant actualitatem sufficientem ad componendum totum, tum etiam ut ex his componatur integra existentia totius compositi.

Denique ad illam instantiam, quod si materia vel forma haberent proprias parciales existentias, prius natura existeret una quam alia, & consequenter posset naturaliter existere sine alia, dicendum est, materiam primam, eo quod per creationem fiat, & conservetur, prius naturâ existere, quâ formam, non tamen inde inferri, posse naturaliter existere sine forma, quia potest illam exigere, ut conditionem & dispositionem necessariam, seu tanquam actum formalem, sine quo non debetur ei ut sit. Quomodo sæpe contingit, id quod est in aliquo genere natura prius non posse esse sine posteriori, de qua re late in superioribus dictum est, tractando de causis, præsertim disputat. 28. & in tomo 1.3. part. circa quæstio. 2. & 17. multa de hac re attigi. At vero materialis forma, quæ de potentia materiæ educitur, non prius natura existit, quam materiæ vniatur, quia actio per quam fit essentialiter à materia pender. Et in hoc est discriminē inter animam rationalem, & alias formas, quod illa prius natura existit quam vniatur, quia sit per creationem, quæ est actio independens à subiecto, ideoque per illam recipit esse, in quo ipsa prius natura subsistit, quam vniatur corpori, ac propterea illud retinere naturaliter potest, quamvis à corpore separatur. Aliæ vero formæ, quamvis propriam & parcialem existentiam recipiant, non tamen aptam ad subsistendum in se ex natura sua, sed pendentem à

materia ut ab ea sustentetur, & ideo nec prius natura in se sunt, quam in materia, nec separatæ à materia conservari possunt.

Quarto inferebatur unam existentiam partialem comparari ad aliam, ut potentiam ad actum, quod videbatur repugnare actualitati existentiae. Sed ad hoc iam in superioribus responsum est: & declaratum, quomodo aliqua existentia quamvis constituat rem in actu, id est, extra nihil, & extra potentiam obiectivam, nihilominus possit comparari ad aliam existentiam, ut potentia receptiva ad actum, loquendo physice, & secundum rem de existentia, ut supra declaratum est.

Exponitur quomodo existentia dicatur ultima actualitas.

Atque hinc obiter inferitur, quomodo intelligendum sit, quod à multis dicitur, existentiam esse ultimum actum, seu ultimam rei actualitatem: sic enim loquitur D. Thomas quæst. vnica de Anim. arti. 6. ad. 2. & Caietanus 1. part. quæstione tertia, articulo quarto, circa secundam rationem D. Thom. Alii vero etiam Thomistæ dicunt, existentiam potius esse primam rei actualitatem, quoniam esse potius est primus actus cuiuslibet rei, quam ultimus. Quæ varietas supposita doctrina à nobis tradita. in sola vocum significatione consistere potest. Nam existentia actualis dicitur esse actus, vel actualitas essentiae, non physice, & secundum rem, sed metaphysice, & secundum rationem, & hoc modo diversis rationibus potest dici actus primus vel ultimus. Respectu enim prædicatorum essentialium, quatenus unum comparatur ad aliud, ut actus ad potentiam Metaphysicam, dicitur existētia ultimus actus, quia constituit in actu totam essentiam includentem omnia prædicata essentialia, & est id, quod nostro modo intelligendi ultimo advenit essentiae, in constituenda inter se & actuali entitate rei. At vero respectu eorum, quæ consequuntur essentiam, siue sint proprietates, siue operationes, siue alia accidentia, existentia creaturæ habet potius rationem primi actus, quam ultimi. Quia iuxta doctrinam Aristotelis primo de anima, textu secundo, & quinto, forma est actus primus, quia convertit esse ad quod sequitur operatio, quæ est actus secundus: eadem ergo ratione omne esse comparatum ad operationem vel proprietatem, quæ ex illo manat, habet potius rationem actus primi quam ultimi. Quapropter quale fuerit esse talis erit actualitas eius, & talē rationē primi actus habere poterit: nam si sit perfectum esse, erit actus per modum principii efficientis, respectu eorum, quæ ab ipso manant: si vero sit esse imperfectum, esse poterit actus primus per modum potentiae receptivæ. Non est ergo de ratione esse ut sit, quod ita sit pura vel ultima actualitas, ut non possit per ulteriorem actum perfici, sed illud pertinet ad esse summum atque perfectissimum. An vero existentia possit cum essentia in perfectione comparari, infra dicitur.

De existentia accidentium.

Quarto inquiri consequenter potest, utrum formæ accidentales habeant, & conferant subiecto propriam existentiam. Quidam enim recentiores Thomistæ verisimile credunt accidentia non habere aliam existentiam ab existentia subiecti, in quo sunt. Et fundari videntur solum in hoc, quod esse subiecti sufficit, ut per illud existant omnia accidentia, quæ illi realiter coniuncta sunt: non est ergo cur plura esse multiplicentur in eodem subiecto. Accedit, quod accidens non tam est ens, quam entis ens, teste Arist. 7. Metaph. in princ. & ideo communiter dicitur, quod accidentis esse est inesse, quia nimirum, nec est ens, nec habet esse, nisi quatenus participat esse

XXI.
Existentia materia ut comparatur ad existentiam formam.

XXII.

XXIII.

esse sui subiecti. Tandem existentia accidentis non est ipsa inherencia, cum mutata inherencia, possit accidens eandem existentiam retinere, neque existentia accidentis est sola essentia, nam essentia accidentis consistit in aptitudinali inherencia non in actuali existentia, erit ergo ipsa existentia subiecti, nam præter hæc nihil aliud in accidente inuenitur.

XXIV. Hæc existentia, nec firma ratione, neque vlla auctoritate fulcitur. Omnes enim auctores, qui tenent existentiam non esse rem aliam ab essentia actuali, necesse est fateantur, accidentalem formam sicut propriam habere essentiam, ita propriam habere existentiam. Et ita docuit Scotus in 4. dist. 12. q. 1. & alii communiter. Rursus, qui existimant existentiam esse rem distinctam ab essentia, nihilominus docent essentiam accidentis habere propriam existentiam sibi proportionatam distinctam tum ab eius essentia, tum ab essentia, & existentia substantiæ. Ita tenent communiter Thomistæ, Soncin. 7. Metaphys. quæstione quinta, Fland. quæst. prima art. 5. Caiet. c. 7. de ente & essentia, post quæst. 16. & 1. par. quæst. 28 art. 2. & sumitur ex D. Thom. 3. par. q. 17. artic. 2. & 4. cont. Gent. capite 14. & in 1. distinct. 3. q. 2. artic. 3. & distinctio. 20. q. 1. art. 5.

XXV. Dicendum ergo est, formam accidentalem habere suum proprium esse existentie, quod subiecto communicat, cum illud informat. Hæc assertio, ut dixi, est certissima, si existentia non est ab essentia distincta ex natura rei, unde eisdem rationibus probari potest, quibus eam sententiam nos confirmauimus, scilicet, quia forma accidentalis, ut condistincta à subiecto, est actualis entitas, ergo in se intrinsece includit existentiam à subiecto distinctam. Item, quia forma accidentalis fieri potest in substantia noua propria actione, illa autem noua actio necessario terminari debet ad aliquod nouum esse existentie. Itē hoc maximè confirmat mysterium Eucharistiæ, in quo eadē numero accidentia conseruantur sine substantia, non conseruantur autem sine existentia. Quæ ratio etiam procedit in opinione, quæ distinguit existentiam ab essentia. Nam quod quidam aui sunt dicere post consecrationem Eucharistiæ, quamuis non maneat essentia panis, manere tamen existentiam substantialem panis ut per illam quantitatem & alia accidentia existant: hoc (inquam) plus est quam falsum, & improbabile in Theologia, quia iuxta sanam doctrinam, & definitiones Conciliorum sola accidentia manent in Eucharistia, consecratione facta: ut latius in tertio tomo in 3. part. D. Thom. tractatum est. Cum ergo existentia accidentis maneat, non manente existentia substantiæ, necesse est dicere, accidens habere propriam existentiam distinctam ab existentia substantiæ.

XXVI. Posset tamen responderi (si existentia & essentia distinctæ res sunt) non manere quidem existentiam panis, creari tamē aliam, qua accidentia conseruentur: sed hæc responsio ponit in primis nouum & inauditum miraculum. Deinde ponit, conseruari eandem numero entitatem actualem variata existentia, quod, ut supra ostendimus, est impossibile, quia si manet eadem numero actualis entitas, ergo manet illud esse, à quo intrinsece res habet talem actualitatem, hoc autem est esse existentie. Ac denique de illamet existentia, quæ denuo creari dicitur, inquiram, an sit substantialis vel accidentalis? Primum dici non potest, quia secundum fidem æque certum est, non manere in illo sacramento aliquam rem substantiæ cuiuscunque, præter corpus Christi: ac est certum, non manere aliquid substantiæ panis. Si vero dicatur secundum, iam admittitur existentia accidentalis inferioris ordinis ab omni existentia substantiali, ergo talis existentia potest etiam esse naturaliter possibilis, & essentia accidentis connaturalis. Vnde ulterius argumentari possumus, quia talis est existentia rerū, qualis est essentia, nā siue re, siue ratione distinguantur,

debet inter se seruare proportionem, sed essentia accidentis talis est, ut natura sua pendeat à subiecto, ergo & existentia eius talis est, ut ab existentia subiecti naturaliter pendeat: ergo oportet, ut sit distincta ab existentia substantiæ, quia non potest eadem existentia esse pendens, & independens à subiecto.

Et hæc quidem rationes efficaces sunt supposito vero conceptu existentie, scilicet, quod sit, qua formaliter & intrinsece constituitur ens actu ut sic. Si autem fingatur existentia esse aliquid aliud, verbi gratia, conditionem quandam necessariam ad actualitatem essentie, distinctam tamen ab illa: nulla efficaci ratione probari potest, talem conditionem requirari ad esse accidentium præter ipsum esse substantiæ, nisi talis conditio dicatur esse ipsa actualis inherencia, quam aliqui confundunt cum existentia accidentis, non considerantes, necessarium esse, ut in re ipsa distinguatur, quandoquidem potest existentia accidentis sine inherencia conseruari, ut supra tetigi, & iterum insequentibus dicam. Præter inherenciam ergo actualem intelligere oportet in accidente existentiam distinctam ab existentia substantiæ, & natura sua dependentem à substantia media actuali inherencia, quamuis à Deo possit conseruari sine existentia substantiæ, & sine actuali inherencia. Est autem per se incredibile, formam accidentalem ponere in subiecto præter suammet entitatem actualem siue essentialem, & inherenciam eius aliam entitatem distinctam quæ sit existentia accidentis, quia nec concipi potest, ad quid sit talis entitas, neque quid conferat subiecto, aut ipsi accidenti.

Sic ergo, de existentia, quæ non sit res distincta ab actuali essentia accidentis, apud me est res certa, & perpicua, accidens suam propriam habere existentiam à substantiali distinctam, & hoc ipsum valde confirmat sententiam positam de identitate essentia & existentia. Quod vero forma accidentalis conferat subiecto existentiam re ipsa à se distinctam, neque intelligo, nec fundamentum video cur credendum sit. Nam albedo, hoc ipso præcise, quod inheret subiecto, per suammet entitatem constituit illud album, & hoc est dare illi ut sit album: ergo omne aliud esse albedinis est superuacaneum, & sine fundamento constitutum. Quapropter, qui realiter distinguunt existentiam ab essentia, nihil possunt in præfati puncto constanter dicere. Hinc enim videbuntur non inepte procedere, vnicam tantum & simplicem existentiam substantiali supposito tribuendo, quæ primario substantialis essentia, secundario vero omnium accidentium dependentiam terminaret ne cogerentur tot entitates sine causa multiplicare. Et quia, si quis negat materiam habere propriam existentiam propter imperfectionem suam, non video cur negare non possit formam accidentalem, quæ minus perfectum ens est quam materia, propria & distincta existentiam asserere. Aliunde vero satis constat hunc ipsum dicendi modum, & non esse satis constantem iuxta illam sententiam, quia non potest rationem reddere, cur forma substantialis asserat existentiam distinctam & non accidentalis seruata proportionem. Nec magis potest explicare quid conferat talis existentia distincta formæ substantiali iam prius natura informanti materiam, quam quid conferret existentia accidentalis distincta formæ accidentali iam inherenti subiecto. Et præterea declarare non potest, quid sit terminare dependentiam essentia accidentalis, si iam prius natura illa essentia supponitur actualis, id est, in rerum naturam effecta, & inherens subiecto. Ac denique mysterium Eucharistiæ satis declarat illam sententiam esse simpliciter improbabilem. Solum ergo hæc diximus, ut ostenderemus, quam sit veritati consentanea sententia, negans realem distinctionem existentie ab essentia actuali.

Ad fun-

Ad fundamentum ergo contrariae sententiae, ne-
gatur sufficere esse substantiale, ut per illud existant
accidentia, quia non est illis proportionatum,
tum etiam, quia, ut saepe dixi, nulla res potest forma-
liter & intrinsece constitui ens actu (quod est existens)
per esse seu entitatem à se distinctam. Ad secundum
respondetur accidens dici ens, non quia in ra-
tione entis intrinsece constituitur per esse sui subie-
cti, sed quia totum suum esse habet cum quadam ha-
bitudine transcendentali ad subiectum, nam solum
est ad perficiendum illud, & quia tale est illius esse,
tamque debile & imperfectum, ut non possit nisi in
alio sustentari. Et in eodem sensu interpretandum est
illud axioma, *accidens esse est inesse*, nam si intelligatur
de inhaerentia actuali, illa formaliter non est esse ac-
cidentis, causaliter vero potest ita appellari, quia, na-
turaliter loquendo, non communicatur esse acciden-
tis, nisi media inhaerentia. Si vero axioma illud intel-
ligatur de inhaerentia aptitudinali: sic inesse dicitur
esse ipsum esse accidentis, quia illud esse tale est, ut
entitas actualis per illud constituta sit in proxima ap-
titudine ad inhaerendum, & naturaliter postulet ac-
tualem inhaerentiam ut esse possit. Ex quo facile re-
spondetur ad tertiam rationem existentiam acciden-
tis non esse inhaerentiam actualem, neque esse essen-
tiam potentialem, seu obiectivae tantum conceptam,
sed esse ipsammet existentiam accidentis actualem, &
in rerum natura productam.

De existentia modorum.

Quinto & ultimo inquiri potest, an modus rei,
qui non realiter, sed ex natura rei, seu modaliter
ab ea distinguitur, habeat propriam & peculiarem
existentiam, distinctam à re cuius est modus. Multi
enim negantem partem defendunt, imo existimant
in hoc consistere hanc distinctionem modalem di-
versam à reali, quod licet modus habeat distinctam
rationem formalem & essentialem, non tamen ha-
bet ullo modo distinctam existentiam. Verum tamē,
suppositis principiis traditis, necessario dicendum
est eo modo quo vnumquodque est aliquid factum,
vel productum in rerum natura, includere propriū
esse, quo in illa actualitate constituitur, quod neces-
se est in re esse omnino idem cum suo constituto,
& distinctum ab omni alio, à quo suum constitutum
distinguitur, & eodem modo: hæc enim omnia ne-
cessario sese consequuntur. Itaque si sit modus sub-
stantialis, ut verbi gratia, substantia, quæ (ut nunc
supponimus) non realiter, sed modaliter tantum di-
stinguitur, illa suum proprium esse existentiae habet
distinctum etiam modaliter ab existentia naturæ
substantialis. Quod rationibus supra factis ostendi
potest, videlicet, quia ille modus, qui est substantia,
distinguitur in re ipsa à natura, tanquam aliquid
actuale, & extra suas causas positum ab alio ente et-
iam actuali: ergo necesse est, ut includat proprium
esse eodem modo distinctum ab alio ente. Item
quia ille modus potest destrui conservata natura cū
sua existentia, & tunc admittit aliquid esse, & simi-
liter potest fieri in natura iam existente: omne au-
tem fieri terminatur ad aliquid esse existentiae, ut
supra probatum est, ergo necesse est, ut talis modus,
sicut actu est in rerum natura, ita habeat proprium
esse.

Atque eodem modo philosophandum est de mo-
do accidentali respectu illius rei cuius est modus, ut
verbi gratia, de figura respectu quantitatis, & de ac-
tione vel motu respectu sui termini, & sic de aliis:
est enim in his omnibus eadem ratio. Dixi autem, re-
spectu illius rei, cuius est modus, quia respectu illius, talis
existentia est solum modaliter distincta, respectu ve-
ro aliarum rerum poterit etiam realiter distingui,
sicut ipsamet modus distinguitur. Ut figura, quæ à
quantitate solum distinguitur modaliter, ab aliis re-

Tom. II. Metaphys.

bus realiter à quantitate distinctis eandem habet di-
stinctionem realem: de qua re late diximus supra
Disput. 7. Vbi etiam ostendimus distinctionem mo-
dalem non in eo distingui à reali, quod non inclu-
dit distinctam existentiam, sed in eo, quod existentia
alterius extremi non est talis essentiae quæ se sola pos-
sit entitatem fundare, sed modi, qui essentialiter &
seipso immediate nititur in aliqua alia entitate: ut
ibi latius declaratum est.

Corollaria ex superiori doctrina.

Atque ex his intelligitur primo, quo sensu acci-
piendum est, quod supra diximus, existentiam
non esse rem ab essentia distinctam. Duobus enim
modis accipi potest essentia, vno modo in propria
& maxime vtitata significatione, & hoc modo signi-
ficat rei naturam, & sic diximus humanitatem esse
essentiam hominis, & Theologi dicunt, in tribus di-
vinis personis esse vnam essentiam. Alio vero modo
sumitur latius essentia pro quacunque ratione essen-
tiali, quomodo dicimus quidquid est eo modo, quo
est habere suam essentiam, quia esse potest absque sua
propria, & intrinseca ratione essentiali, quomodo
etiam substantia habet suam essentiam, & figura, &
alii modi, siue substantiales, siue accidentales. Cum
ergo essentiam cum existentia comparamus, in hac
posteriori significatione & generalitate loquimur,
sic enim nunc agimus de ente & essentia creatis in
communi, atque ita etiam comparari debet essentia
ad proportionatam existentiam. Nam vnaquæque es-
sentia cum illa existentia habet identitatem, per quā
in sua propria ac præcisa aequalitate constituitur. At-
que ita humanitas est idem cum sua existentia, qua
præcise constituitur in esse talis essentiae, seu naturæ
actualis: si autem comparatur ad existentiam totius
hominis, non est omnino idem cum illa, quia homo
non solum includit naturam, seu essentiam hominis
sed etiam substantiam, atque ita existentia adæ-
quata hominis includit etiam existentiam totius sub-
stantiae, secundum quam distinguitur ab huma-
nitate tanquam includens ab incluso. Ut ergo re-
cte fiat comparatio, debet præcise fieri inter vnam-
quamque essentiam actualem cum illo esse, quo in ta-
li ratione actuali constituitur. Et hoc modo est in vni-
uersum vera regula, vnumquodque ens actu esse idem
in re cum suo esse adæquato, & vnamquamque es-
sentiam actualem cum sua existentia, substantialem
cum substantiali, totalem cum totali, partialem cum
partiali, accidentalem cum accidentali, & modalem
cum modali.

Neque est, quod ab hac generali regula excipia-
mus relationes, ut quidam existimant, qui licet do-
ceant, formam accidentalem asserere proprium esse
existentiae, & simul etiam doceant, relationes crea-
tas esse res, vel modos ex natura rei distinctos à fun-
damenti: nihilominus illas excipiunt neque cen-
sent eas asserere propriam existentiam, sed existere
per existentiam fundamenti, quia alias ipsa existen-
tia relationis diceret habitudinem ad terminum, &
consequenter ipsa existentia esset relativa, unde rela-
tio vel bis diceretur ad terminum, si existentia est
alia res ab essentia, vel si sunt idem, eadem relatio bis
diceretur: semel ad subiectum ratione existentiae, i-
terum ad terminum ratione essentiae. Soletque hæc
opinio tribui Caietano prima parte, quæstione vige-
sima octava, articulo secundo, sed ibi potius docet
relationem asserere secum proprium esse distinctum
realiter à sua essentia, quamvis asserat, illud esse non
recipere terminum, seu solum subiectum, ex Diuo
Thoma in primum, distinctione trigelima tertia,
quæstione prima, articulo primo, ad primum. Hæc
igitur exceptio vera non est, sed eo modo, quo rela-
tio habet essentiam realem, actualem, & propriam
ac distinctam ab aliis essentiis rerum, ita necesse est,
ut pro-

xxxii.

xxxiii.

Q

ut pro-

ut propriam habeat existentiam, ita distincta ab existentia fundamenti, sicut ipsa relatio distincta fuerit. Vnde si relatio est entitas accidentaliter realiter a fundamento distincta, necesse est habere existentiam etiam realiter distinctam, praesertim in nostra sententia, quod existentia est ipsamet actualis essentia. Et similiter, qui putant relationem solum distingui ut modum fundamenti, eandem distinctionem tribuere debent existentiae eius propter eandem causam, & quia generales rationes supra factae, in praesenti eandem vim habent ex dicta suppositione. Si vero relatio ratione tantum ratiocinata distinguitur a fundamento, eodem modo habebit distinctam ac propriam existentiam, propter eandem proportionalem rationem.

XXXIV.

Quapropter consequenter fatendum est in nostra sententia, existentiam relationis eodem modo esse respectuam, quo est ipsa relatio, si secundum rem loquamur quia in re sunt idem omnino, & adaequante. Item quia relatio, ut actualis & in re posita, utramque habitudinem essentialiter includit, scilicet ad subiectum, cuius est forma secundum se totam, & ad terminum, ad quem refert subiectum quod informat: imo haec non sunt duae habitudines secundum rem, sed secundum rationem tantum, nam in re una est completa habitudo seu differentia relationis, quae ita respicit subiectum, ut illud referat ad terminum, & ita respicit terminum, ut ad illud referat subiectum. Sicut habitus, verbi gratia, simul & eadem intrinseca & completa habitudo respicit potentiam cuius est habitus, & obiectum ad quod inclinat potentiam. Tota autem haec habitudo convenit relationi, non solum secundum essentiam, sed etiam secundum existentiam, quia talis est actualitas relationis, ut in sua entitate actuali utrumque includat. Habet ergo relatio propriam existentiam sibi proportionatam, neque inde sequitur relationem bis dici, seu referri ad terminum, quia non refertur actu, nisi prout est talis forma actu existens: & ita una habitudo refertur, vel potius refert subiectum ratione suae essentiae, seu existentiae actualis. Quod autem ad subiectum & terminum bis secundum rationem referatur, seu dicat habitudinem, nullum est inconueniens, imo est necessarium: quamvis illa habitudo, quae est ad subiectum, praecise considerata non sit propria relationis ut relatio est, sed communis ceteris accidentibus. Ocurrerat autem hic difficultas Theologia, quia sequitur etiam relationes diuinas habere proprias existentias: sed de hac re disputauimus late in tomo 1.3. parte disp. 11. sect. 2.

XXXV.

Vna res
qualiter
vnum
tantum
esse
habet
dicatur.

Vltimo ex dictis omnibus intelligitur, quomodo verum sit, vnius rei vnam tantum esse existentiam, seu vnum esse. Est enim hoc verum de esse adaequato & proportionato illi rei cuius est esse, atque ita & animae, & humanitatis, & hominis vnum est esse respectiue (ut sic dicam) quamuis absolute & in se non sit vnum & idem esse illorum omnium. Est enim anima vnum ens, & similiter humanitas, atque etiam homo, sed non eodem modo, neque idem omnino ens, nam anima est vnum ens parziale tanquam physica forma, humanitas vero est vnum ens tanquam quoddam totum respectu animae, & tanquam vna natura completa, non vero tanquam omnino completum ens, seu completa substantia, quia non est suppositum, sed natura seu forma metaphysica: homo vero seu Petrus vel Paulus, est vnum ens tanquam totum quoddam completum respectu humanitatis. Atque ita vnumquodque ex his habet vnum esse sibi proportionatum, non tamen in se omnino idem, quia plus includit esse humanitatis, quam esse animae scilicet, esse corporis & vtriusque vnionem: & similiter esse hominis plus includit, quam esse humanitatis, scilicet, esse substantiae. Vnde esse animae est vnum ut simplex: esse vero humanitatis est vnum, ut compositum ex esse formae & materiae: esse

se vero hominis est vnum ut compositum ex esse naturae, & substantiae. Ad hunc ergo modum in omni re vna est esse vnum completum & adaequatum, quod in rebus compositis includit plura esse partialia, ut recte notauit Scotus in quarto, distinctione vndecima, questione tertia. §. Ad rationes, ubi etiam ait, se non intelligere istam fictionem, quod esse sit quid superueniens essentiae, non compositum, si essentia est composita, quod ego etiam (ut verum fatear) non intelligo, imo sufficienter probatum esse existimo, verum esse non posse.

SECTIO XII.

Verum essentia creata sit separabilis a sua existentia.

Æ quaestio expedita fere est ex principiis haec tenus positis: tam tamen propono, ut clarius ac distinctius solam nonnullas difficultates, & rationes tractas in sectione prima. Variis ergo modis intelligi potest essentiam creatam separari ab existentia. Primo destruendo essentiam, & conservando existentiam, quod aliqui existimant fieri in sacramento Altaris destructa seu transubstantiata substantia panis quoad entitatem essentiae, & conservata quoad entitatem existentiae. Secundo modo intelligi potest, si destructa existentia conferretur essentia, quod adhuc tribus ex modis excogitari potest. Vnus est si ablata vna existentia connaturali, acquiratur alia, prout multi existimant accidere naturaliter in materia prima, quae secundum entitatem essentiae manet sub forma genti & corrupti, mutat tamen existentiam. In forma vero vel in composito ex materia & forma fere omnes negant id posse naturaliter contingere, quia esse proxime ac per se consequitur formam, vnde non est separabile ab ipsa, nisi quantum ipsa separatur a subiecto, a quo ipsa pendet, ut sumitur ex Diuo Thoma, prima parte, quaestione quinquagesima, articulo quinto, & aliis locis. Non defuerunt vero, qui dicerent in intentione formae fieri commutationem existentiae: sed id improbabile est, ut infra disputatione quadragesima sexta videbimus. Alio modo potest haec separatio excogitari, ut essentia creata sine propria existentia maneat sub alia superiori, & supernaturali existentia, quod constat naturaliter fieri non posse, supernaturaliter vero multi opinantur fieri posse, imo & factum esse in Christi Domini humanitate, quae habere dicitur creatam entitatem essentiae sine propria existentia, sed existere per existentiam Verbi increatae. Tertio modo potest intelligi essentiam & existentiam separari, dissoluta vnione, & utraque in rerum natura conservata. Vltimo potest quis excogitare essentiam creatam ita separari a propria existentia, ut ne illa & sine alia, quae munus eius suppleat, in rerum natura conservetur, & hoc etiam modo (quod mirabile est) dicunt quidam moderni expolitores, prima parte, quaestione tertia, articulo quarto [sic] sub particula forte] posse Deum conservare essentiam creatam extra suas causas, & extra nihil, absque vlla existentia. Vltimo dici potest essentia creaturæ, separari ab existentia actuali, ita ut non maneat in rerum natura, sed ex existente fiat non existens, & non ens actu.

Non posse conservari existentiam absque propria essentia.

Dico ergo primo, impossibile esse ita separari existentiam ab essentia, ut conservetur existentia, destructa essentia. Non inuenio aliquem ex antiquis Theologis, qui oppositum huius assertionis docuerit, sed vnum tantum, vel alium ex modernis. Et in-